

STÁTNÍ ZDRAVOTNÍ ÚSTAV

Výskyt černého kašle dosáhl svého dlouholetého maxima. Prodělaná nemoc ani očkování dlouhodobě neochrání

Přestože mnozí považují černý kašel za nemoc minulosti, počet nakažených v letošním roce mluví o opaku. Zaznamenáváme rekordní výskyt této choroby, od začátku roku přes 880 nemocných, což odpovídá stavu z šedesátých let minulého století. Rizikovou skupinou jsou novorozenci a staří lidé, které může černý kašel ohrozit na životě, a také chronicky nemocní pacienti s astmatem či CHOPN (chronická obstrukční plicní nemoc). Onemocnět však může kdokoli, podle statistik až 90 % vnímavé populace. Chráněný je přitom jen ten, kdo se pravidelně nechává přeočkovat, protože prodělaní nemoci ani očkování neposkytuje dlouhodobou ochranu. I proto se bakterie stále více šíří a roste počet nemocných ve všech věkových kategoriích.

Černý kašel je bakteriální, vysoce infekční onemocnění dýchací soustavy. Nejčastěji se projevuje typickými záchvaty kokrhavého, zájímavého kašle, které mohou trvat řadu týdnů, až sto dnů. Mnohdy je nemoc spojena se zvracením, úbytkem váhy nebo celkovým vyčerpáním. Kvůli urputnému kašli může dojít až ke zlomeninám žeber, vzniku kýly či pomočování.

Zejména u nejmenších dětí a starých lidí mívá černý kašel závažný průběh. Chorobu mohou doprovázet vážné zápaly plic, selhání krevního oběhu, centrálního nervového systému a těžké celkové onemocnění, na jehož následky mohou i zemřít. Onemocnění způsobuje komplikace také u neočkovaných jedinců trpících astmatem nebo CHOPN. Sliznice jejich dýchacích cest je již poškozena a jsou tudíž vůči černému kašli náchylnější. Statistiky potvrzují, že každý třetí astmatik nebo pacient s CHOPN černým kašlem opravdu onemocní a zhorší se u něj projevy jeho základní nemoci.

V České republice se proti černému kašli povinně očkuje jen v dětském věku. V rámci hexavakcíny získají ochranu kojenci a batolata, po té se přeočkovávají předškoláci a od roku 2009 i děti v 10-11 letech.

"Očkování u školních dětí jsme zavedli, protože jsme zaznamenávali stále více nemocných z řad adolescentů. Tyto statistiky poukázaly na fakt, že očkování poskytuje časově omezenou ochranu na čtyři až dvanáct let a je tudíž nutné přeočkovávat," vysvětluje MUDr. Kateřina Fabiánová. Přesto, že očkování chrání jen několik let, je nejspolehlivější prevencí. *"Vakcinace snižuje pravděpodobnost onemocnění a zabrání závažným průběhům nemoci. Dospělí očkováním navíc minimalizují přenos černého kašle na nejmenší děti,"* dodává epidemiolog Státního zdravotního ústavu v Praze **MUDr. Kateřina Fabiánová**.

V dospělosti si však pravidelné obnovení vakcinace musí hlídat každý sám. *"Tady vidím problém. Často se v ordinaci setkávám s mladými dospělými, kteří o nutnosti přeočkovat se vůbec nevědí. Přitom právě v této věkové skupině máme nejvíce pacientů. Zároveň se jedná o budoucí rodiče, kteří nemocí můžou ohrozit své novorozené dítě,"* podílí se o zkušenost infektolog z Nemocnice Na Bulovce **MUDr. Zuzana Blechová** a doplňuje, že černý kašel proděláme v průměru 2-3krát za život.

Poznat nástup černého kašle nemusí být vždy jednoduché, zvláště pokud se neprojeví typickým kokrhavým kašlem, ale jen "obyčejným", dlouhotrvajícím pokašláváním. Řada dospělých ho pak může mylně považovat za běžné nachlazení, a aniž by o tom věděli, stávají se přenašeči vysoce infekční nemoci. Černý kašel se diagnostikuje podle klinických projevů a laboratorních vyšetření - výtěrem a sérologickým vyšetřením krve. Proti nemoci zabírají antibiotika, která však kašel utlumí, jen pokud jsou podána ihned po propuknutí nemoci. V opačném případě se z bakterie černého kašle uvolní do krevního oběhu toxin, který vyvolává

záchvaty kašle. V této fázi již antibiotika pacientovi od kašle nepomohou, nicméně musí se užívat i několik týdnů, protože zabrání vzniku dalších komplikací.

V posledních letech u nás černý kašel zapříčinil čtyři úmrtí. Ve všech případech nemoci podlehl dosud neočkovaný kojenci, kteří se nakazili od členů rodiny. Pacienti neumírají na samotný černý kašel, ale na sekundární komplikace, které nemoc přinese - nejčastěji se jedná o plicní hypertenzi vyvolanou těžkým zápallem plic.

Vracející se černý kašel netrápí jen obyvatele České republiky, v sousedním Rakousku a Německu se v reakci na návrat nemoci rozhodli proti černému kašli přeočkovávat plošně dospělé. Ve Spojených státech amerických, kde prevence zdraví hraje významnou roli, dokonce zavedli plošné očkování pro budoucí maminky, aby tak chránili novorozence. Kvůli nutnosti pravidelně přeočkovávat doporučují obnovovat ochranu před každým porodem. I zde se totiž objevilo alarmující zvýšení úmrtnosti u dětí do jednoho roku, stejně jako například v Kanadě, Austrálii či Velké Británii. Podobně jako u nás i v těchto vyspělých zemích dochází k nákaze od nejbližších rodinných příslušníků a umírají nejmenší děti, které ještě nejsou chráněny očkováním. V České republice odborníci z Národní imunizační komise doporučují přeočkovat dospělé proti černému kašli minimálně jedenkrát v dospělosti.

Pro více informací kontaktujte:

MUDr. Kateřina Fabiánová, epidemiolog, Státní zdravotní ústav v Praze

e-mail: kfabianova@szu.cz